

Поняття та система Особливої частини кримінального права

Кримінальне право, норми якого закріплені в Кримінальному Кодексі України (прийнятий сьомою сесією Верховної Ради України 5 квітня 2001 р.), складається із двох органічно пов'язаних між собою частин — Загальної та Особливої. У Загальній частині зібрані принципові відправні положення: підстава кримінальної відповідальності, поняття злочину, мета та система покарань, підстави і порядок їх призначення, умови звільнення від кримінальної відповідальності та покарання. В Особливій частині формулюються ознаки окремих злочинів із вказівкою на види покарань і межі, в яких вони можуть призначатися. ***Особлива частина Кримінального кодексу*** — це система норм, що встановлюють, які саме конкретні суспільне небезпечні діяння (дія чи бездіяльність) є злочинами, та які види покарань і в яких межах можуть бути застосовані до осіб, які їх вчинили. В Особливій частині КК наводиться вичерпний перелік злочинів, які заборонені кримінальним законом під загрозою покарання.

Норми Особливої частини розташовані у окремих розділах Кодексу за певною системою та у певній послідовності. Ця система має такий вигляд:

Розділ I. Злочини проти основ національної безпеки України.

Розділ II. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи.

Розділ III. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи.

Розділ IV. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Розділ V. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

Розділ VI. Кримінальні правопорушення проти власності.

Розділ VII. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності.

Розділ VIII. Кримінальні правопорушення проти довкілля.

Розділ IX. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки.

Розділ X. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва.

Розділ XI. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

Розділ XII. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності.

Розділ XIII. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.

Розділ XIV. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

Розділ XV. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів

Розділ XVI. Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

Розділ XVII. Кримінальні правопорушення у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Розділ XVIII. Кримінальні правопорушення проти правосуддя.

Розділ XIX. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення).

Розділ XX. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Уважне вивчення наведеної вище системи приводить до висновку, що **принцип побудови Особливої частини** полягає у наступному - вона побудована головним чином за родовими об'єктами злочинів. В окремі розділи Особливої частини КК об'єднуються норми про відповідальність за злочини, які посягають на один і той самий родовий об'єкт. ***Родовий об'єкт*** — це певна група (комплекс) суспільних відносин, що відрізняються своєю

однорідністю і, отже, певною єдністю. Цій групі суспільних відносин відповідає і певна група однорідних злочинів, які посягають на ці відносини.

Найменування відповідних розділів Особливої частини КК здебільшого прямо вказують на цей об'єкт. Так, розділ I називається «Злочини проти основ національної безпеки України». Отже, родовим об'єктом усіх злочинів, передбачених у цьому розділі, є основи національної безпеки. Родовим об'єктом усіх злочинів розділу XI «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту» є безпека руху та експлуатації транспорту. Деякі розділи Особливої частини виділено за безпосереднім об'єктом. Так, розділ II об'єднує злочини проти життя і здоров'я особи, тобто безпосередніми об'єктами цих злочинів є життя та здоров'я особи. На цій же підставі виділені також розділ III — злочини проти волі, честі та гідності особи та розділ IV — злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.